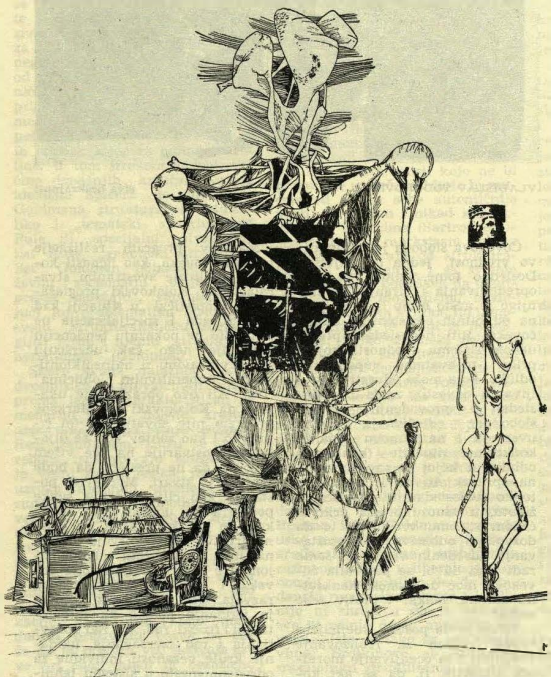

ZOV SA OBALE

110-74801671

FERENC MAURITS

crtež I

U gde se kamenu davanju tuđa misao
Između pesma da bi sve reči sbrisoao
B. Radović

I

Naša tradicija ne obiluje primerima gde se filozofska namera meša sa pesničkom namerom, metafizički sadržaj sa poetskim sadržajem. Preciznije, nismo imali filozofe koji su se oglasili na pisanju poezije. Ljude koje matica filozofije zahvata, matica poezije retko okrzne. Na prste bi se dali izbrojati ljudi koji su kod nas često poznavali probleme filozofske savremenosti; još ih je manje koji su težili za uzajamnjem vlastite filozofske mladice. Razumljivo je, zato, što u prilično nerazvijenoj sredini nastojanja da se iskustva poezije je potkrepe iskustvima filozofije nisu stekla nekog naročitog korena. Treba li za tim zažaliti? Odgovor na ovo pitanje biće najbolji ako se kaže da treba zažaliti za svim, za mnogim neostvarenim, neizraženim mogućnostima naroda, tako da nam je pesnička tradicija — doduše specifična — ipak jednolična, pravoslavno kaluderska ili nakičena jeftinim rodoljubljem.

Imajući na umu da doskora nismo čak ni imali ljude koji bi težili da vlastito filozofski misle

(ako izuzetno Dositeja, koji je pre jedna vrsta prosvetiteljskog moralisti, imajući dakle na umu kulturni nivo naše prošlosti i njen razvoj u odnosu na istovremeni razvoj drugih kultura, ne možemo ni da očekujemo nešto više od onog što imamo: nešto se-moničkih, nadarenih pesničkih tvorevina koje su nastajale na-gonski, naglo, bez kontinuiteta.

Poslužimo li se, međutim, primerima iz drugih kultura gde je sucaž druckiji, pa pročitamo stihove recimo Niče, onda ćemo uočiti određene pojedinosti koje nedvosmisleno govore da te stihove nije napisao pesnik po vokaciji. Za filozofski, što znači racionalni temperament, biće nova obična pesnička slika, prosta metafora; privlače ga propitane slike i misli. Potpuna novina nepoznatog na koju takav temperament nailazi (ne zato što će ono što bude dao stvarno značito novinu, nego što to buduće dato jeste za njega novo time što je po strukturi drukčije), najčešće će ga zasleptiti i omesti da u toj — za njega novoj delatnosti — održi pristojan nivo. Danas u Francuskoj imamo slučaj sa Ženom Valom, profesorom filozofije na Sorboni, komentatorom Kjerkegora i egzistencijalizma.

Po strani od onog što na planu filozofije kao svoje primarne delatnosti daje, u svojim pesmama

koje starački tvrdoglavo objav-ljuje i najavljuje, Val ne postigne neke veće domete. Međutim, la-nac predrasuda time se ne kida. Naprotiv, on se nastavlja kroz pohvale i interpretacije koje o pesniku pravi Bašlar. Bašlarova oštroumnost u ovom slučaju iz-neverava, jer prestaje da bude naučnik a ne uspeva da bude čovek od umetnosti. Ta emulzija jedne i druge branje — a stvarno ni jedne ni druge —, poezije i filozofije, služi izgleda kao po-jas prilagodavanja ljudima koji se taj u između različitih umet-ničkih struktura.

Zašto smo dotakli ovaj pro-blem koji, sudeći po onome što smo malopre kazali, ne izgleda akutan za naše prilike? Zato da pokažemo u kojoj meri dvostrukost duha i aktivnosti štetno utiče na strukturu koja nije prava vokacija čoveka koji joj pri-stupa. S druge strane, da poka-žemo da različitost struktura poezije i filozofije ima intimne, nepisane zakone koji čak daju smisao toj različitosti ujedno je naglašavajući. Dalje, čini nam se da ti pesnici, misaoni pesnici, ravnaju i usmeravaju nacional-ne kriterije vrednovanja tradi-cije i individualne kriterije vred-novanja tradicije.

Kada ovo kažemo, ni u kom slučaju ne mislimo da pesnici fi-lozofske koncepcije imaju izves-tan primat u poređenju sa druk-čijim pesnicima time što su u susedstvu problema i danas au-toritativne „kraljice nauka”. Ipak, filozofski pesnici daju naj-svesniju projekciju problema vremena i opšte problematično-sti čoveka baš zato što ih emulzivni procesi pojedinca ili de-skriptivnost manje važnih deta-lja zanimaju manje od konkret-nih, dubokih pitanja koja bivaju opća i relevantna za budućnost. A sasvim je poznato da se svaki kriterij temelji na svesti o vre-menu kojim je poezija određena.

Poezija ne može da bude pri-menjena filozofija, odnosno su-ma filozofskih stavova datih u stihu. Nije isključeno da je pes-nik, na svoj način, saobrazno pri-rodu i sredstvima kojima se slu-ži, intuitivno možda već dopro do one istine, do one bitnosti koju filozofski izleti u poeziju kasnije, ili retko, otkrivaju. Kabastim ob-licima konstatacije pesnik protiv-stavlja trenutnu pronalčivost, brzu vidovitost, percepciju, intu-iciju. U poeziji, on je na svom tlu, pa ima izgleda da nadmaši svog parnjaka. Slučaj bi bio obrn-ut ako bi pesnik pokušao da se eventualno bavi njemu nepristu-pnom filozofskom materijom. Ovo potvrđuje primer Silera koji je pored nesumnjivog dara za stvari filozofije morao da tinja u senci nemačke klasične filozofije kada se bavio estetičkim pita-njima, najviše zato što je polazio sa stanovišta koji je suprotan naučnoj metodologiji i filozofskoj strukturi.

Razume se, ne samo što nisu striktno razdvojene, nego su u praksi, dve delatnosti o kojima je reč često zbilžene, pomešane, tako da rezultiraju nepreciznu mešavinu. Kod nas je Boža Kne-žević jedan od retkih koji je spa-jao poetsku sliku sa filozofskom mišlju, mada su ga mnoge okol-nosti ondanje intelektualne Sr-bije sprečile da postigne koliko je objektivno mogao.

II

Filozofski pristup literaturi, po-sebno poeziji kod nas uzim u ši-reg maha tek poslednjih godina. Takav pristup od nesumnjive je koristi, jer će naše pesništvo da učini svesnim sebe, što će da ga prisili na samokritičko shvatanje svoga dela, rada i uloge. Među-tim, takav pristup per se svega mo-ra da se javno odredi kao pod-strežakci a ne kao nalazakci. Lju-di koji slediraju za takav pri-stup literaturi možda, u uslovu, no, mislioci povodom dela, mož-da i sami pišu neku vrstu hibe-ridne književnosti. Opasno je ako bi stvarali predrasude o po-ziji, koje bi posle čitaoci imali u podsvesti. To bi dovelo dotle da se bi jasni smisao stihova mu-tio u čitačevoj svesti sa onim što preporučuju interpretacije fi-lozofskih tumača. Besumnje, ni-koje interpretacije mogu da bu-du pronalčive, oštroumne, ali ne mogu da se podudar sa stihovi-ma. Kritika sve više postaje kreacija, a sve manje interpreta-cija. Ona sama teži da prokri-šću svoj put uz pesnikov put. No, često sjaj kritičke opservacije

baca senku na preciznost pesni-koje vizije. Kao primer uzimamo poznatu suh iz Heiderinova „Har-mosa”, sun koji je za našeg ci-taoca jasan ukoliko jezičke bari-ere bivaju prevadane:

Wo aber das Gefähr ist, wöchste
Das Retende auch.

Čovek današnjice neće videti u ovom stihu isto ono što bi video da nije čitao brojne komentare ovog pesnika. Komentari su do te mere izostrili problem da je čovek spreman da iza svakog suna očekuje novu mudrost ili novu tajnu. Umesto da jasno ka-žu da je pesnik procvao smisao narodne izreke: „u svakoj nesre-ći ima i sreće”, kritičari su do-terali dotle da se vise ne za-šta bi navedeni stih mogao sve-đa da znači, odnosno šta ne bi mo-gao da znači.

Nastojanja mlade poezije kod nas koja se izdiže sa poetsko fi-lozofske osnove, svedoče o rastu naše pesničke kulture, idaja i ukusa, što za sobom vuče kultivisanje kriterija i aktuelizuje odnos filozofije i poezije. O tom odnosu samo za poslednju godi-nu dana napisana su kod nas dva vredna ograde: „Poezija i fi-lozofija” Jovana Hristića i „Knji-ževnost i filozofija” Bruna Popo-vića. Toj tendenciji pridružuje se skoro Pavlovićev pouhvat sa-stavljanja „Antologije”, poduh-vat više čudan i paradoksalan nego bezazlen i neosnovan. Cudan je zbog nastojanja da filo-zofskim i opštim sazajnim oso-binama srpskog pesništva ustupi preimućstvo na uštrb, svakog drugog, a da pri tom često nije razlikovao pruke konstrukcije od dubljeg misaonog poriva, reli-giozno mistične stihove od ozbilj-nog razmišljanja. Paradoksalan je zato što u srpskoj tradiciji takve poezije, kojim bi heo da argumentuje svoje poglede na pitanja pesništva, ima ponajma-nje, dok je „Antologija” konci-pirana upravo kao odbrana tra-dicije, u cilju revalorizovanja zaboravljenih i zapostavljenih vrednosti. Neobjašnjivo je u sve-mu tome što Pavlović od pesni-ka koji jesu misaoni, ili bar ta-kvo misleći o njima vladaju, ne uzima pesme koje ilustriraju mi-saonost, a od pesnika koji nisu takvog soja bira manje pesme koje mu se čine njegovim zami-slima adekvatne, iako neodraža-vaju osnovno obličje pojedine pesničke ličnosti. Prvi slučaj mo-gao bi da se odnosi na Matića. Drugi na Dučića.

III

Pesnička mudrost nije što i skup izvesnih ideja. Ona nije nedokučiva istina poezije. Pre bi se možda reklo da je to jedna faza pesničkog delovanja, podne pesnikovog duha, njegovo zrelo doba. U filozofski prožetim, in-toniranim pesmama ne mora nužno da postoji istinsko filozof-sko. Kod Dantea, na primer, svi nalaze elemente skolastičke fi-lozofije, i „Komediji” drže za fi-lozofski koncipiranu poemu. To ne znači, međutim, da istina Dan-tinove poezije potiče iz njene filozofičnosti, odnosno da je ova poezija istinita zato što je filo-zofska. Ovu činjenicu previdaju Danteovi „tumači” kako oni De Sanktisivog tako i oni Eliotovog tipa. U poeziji, oni traže na prv-om mestu filozofsku ideju, njen trag, oblik, svaku mogućnost fi-lozofskog dijaloga, dakle momen-te koji kategorizuju isvesne opšte stvari. Nesumnjivo, filozof-ski ispitivanje u stanju je da u po-ziji nekog pesnika otkriva crte filozofskog pogleda ako je takav pogled pesniku urođen. Među-tim, on mora da ima na umu da to filozofsko kod pesnika, što ga interesuje, postoji i jeste samo deo jedinstvenosti strukture pe-sme, deo celovite pesnikove vi-zije. I takvo kakvo jeste, filozof-sko gledanje u poeziji nije više stvarno filozofsko nego je zaceo preobraženo u poetsko gledanje postavši oblik meditativne per-cepcije. Tumačiti pesnikovu vi-ziju na osnovu refleksivnog ele-menta znači ođigledno tumačiti ne viziju već jedan njen neutvr-deni deo.

Nije potrebna velika veština da na osnovu nekog stihova anali-tičar razvija neslućene smislove koje stih u sebi nosi, ali koji su nepriljetni u celini pesme kojoj pripadaju. Izvodeći nove smislo-ve izdvojenog stih, interpretar oduzima ili, u najsrčnijem slučaju, zamenjuje pravu stiku-ciju stihova. Postoje već mnogi sti-

hovi „izdvojenici” poznatiji nego što bi bili inače, jer izgledaju mudriji van pesme iz koje su uzeti. Uzmimo za primer Mati-ćev stih: Na tas što si šta da sta-viš i Miljkovićev stih: Da li će sloboda umeti da pesu kao što su suženji pevati o njoj. Šta mo-že na prvi pogled da se zapazi kod dva citirana stih — pitanja? Kao prvo, izgubili su od poetske lepote i tajne, a dobili novu, pro-dubljeniju proverljivu težinu i tajnu koju nisu imali u samim pesmama. Iako nam je blizu pa-meti višesmislenost stihova, ipak je teško poreći da su stihovi do-bili nešto što u stvari nisu imali. Prema tome oni su preobraženi u argumente, slikovite premise filozofskim zaključcima dobrim delom prestajući da budu ono što jesu — umetnička integralna stvarnost. Kao takvi, izvodeni, možda bi bilo pravедno da se prestanu tretirati kao poezija, sve dok ih ponovo ne sretnemo u celini tjih u sastavni deo.

IV

Osim u slučaju Njegoša, paž-nja na filozofski momenat kod pesnika, nije se sistematski sva-čala. Malo je ustalom takvih koji bi za pružali razloga. Stevri-ća, Kranjčević, Laza Kostić, Ujević, Matić, Miljković, Simić, Gotovac, Hristić imaju ili će imati čime da privuku ljude koje in-teresu navedeni momenat. Međutim, kod ovih pesnika nije od važnosti to što je eventualno neka pesma ili postavka izda-nak filozofske misli (kao što je drugostepeno ako je Danteva poezija pod podnebljem skolasti-ke ili Rilkeova pod krilom Ni-če), već je bitno ako poezija dopire do istina filozofiji potreb-nih i relevantnih. Pri tom treba razlikovati filozofsko od mudrog. Naravno, teško je razlikovati, i sam Eliot to priznaje jedno od drugog. Moglo bi se eto reći da je Matić obilniji mudrošću a Miljković usvojenim filozofskim sastojcima. Kao što je tačno da mudrost i filozofija nisu isto, ipak je verovatno da su sasvim srodne. More, so i šljunak nisu isto, ali ipak postoje u bliskoj srodnosti i jedno redovno aso-cira na drugo.

Poezija filozofu pruža zavetri-nu u kojoj može da misli. Tako filozof misli, ali u pesmi, što je već polu-mišljeno. To je razmišljanje povodom. Ipak, to nije isto kao kad bi se reklo: tumačenje fi-lozofskih mogućnosti poezije. Ana-litičar može da kaže: „Razmiš-ľjam sam povodom te poezije, pa-ralelno sa njom, iz nje same, o problemima koje postavlja.” A ne može reći: „Protumačio sam filozofsku oplođnu u toj poeziji; mudri nam rešnje zagonetke koju vam je pesnik postavio.” Međutim, same interpretatore prilično jedi shvatanje da oni na rubovima, u predgradima pesme razmišljaju o onome što je u do-linama do kojih ne dopiru. Zato bi bilo tačnije ako bi se reklo: fi-lozofske analize poezije su nastav-ljanje pesnikove vizije, a ne davan-je objašnjenja njenih misaonih dubina. To je jedan poluautent- doživljaj pesnikova dela, necelo-vit, jer se pažnja usmerava uglavnom na ono što je filozof-ijij srodno ili iz nje vuče koren, doživljaj nezavisan od samog pe-zničkog delo nezavisno od poe-zije koja mu poslužuje kao pre-tekst. Kada Pjer Bulez kompo-nuje na Rene Sara neće reći: „Moja dela komponovana na Sa-ru” objašnjavaju „Saru”, nego: „Ono što muzička priroda može da nađe u Saru, kompozitor po-kušava da muzički izrazi”. To je dakle produžavanje poezije sredstvima druge vrste u cilju konstituisanja nove umetničke strukture.

Tako odnos pesnik-filozof po-novno dobija oblik dijaloga ka-kav je vladao već u Grčkoj, ob-lik razmene kakav je zamisljao Jelts kada je otvorio o poeziji kao rečima koje se dobacuju po-znaniku prekoputa ulice. Gubi se postepeno odnose materija—ispiti-tivač. Zan Ofne inscenira dia-log pesnika Sara sa filozofom Hajdegerom na ravnoj nozi u ko-me pesnikov stih inicira filozof-ovu misao. Tako dolazi do upored-nosti misli, do ravnopravnosti nivoa. Ivo Hristić inscenira dijalog Matića sa Paskalom i taj, od nekih neshvaćanih dijaloga, po svemu sudeći, ima ambiciju da pokaže kako pesnička misao ni-je inferiorna u poređenju sa mi-šlju filozofa, nego je prirodno različita.

Što srce ne nadoknadi od izgubljenog,
mrtno je zauvek V. Gotovac

Navedeni stih Vlada Gotovca pretenduje da ubliži jednu misao. Kako? Može da se kaže da je stih bar dat u obliku koji navodi na pomisao da se radi o pokušaju misaono-pesničkog determinisanja. Iako nije teško dokazati pogrešnost ili, u najmanju ruku, banalnost ove misli u filozofskom smislu, ipak, pri tom, nije teško dokazati da ovaj stih znači veliki domet u pesničkom smislu. To još jednom opominje na razliku između filozofskog i pesničkog. Istorija nas uči da je mali broj pesničkih tvrdnji bio prihvaćen od filozofa. Ne zato što su stavovi pesnika štetni ili naivni, pogrešni ili poznati, nego što su plod duha koji nije naučan. Razlika između filozofije kao egzaktne nauke i poezije kao intuitivnog saznavanja nije ipak nepremostiva. Jer sama poezija predstavlja osluškivanje misli, put do nje, a s druge strane filozofija u svom zenitu zatreva u poetski oblik što Hristić u navedenom delu lepo dokazuje.

Malarme, pesnik koga nije teško dovesti u vezu s Hegelom, izričito veli da reči a ne ideje čine poeziju. Borislav Radović ide još dalje. Prevazilazi reči, po njemu, pesma nastaje kao jedno produženje tamo gde je misao postala konačna. Ali ideativno i imaginativno u dobroj poeziji dešavaju unapred preobraženi, prilagođeni pesničkom obliku i svrsi. Kada se govori o filozofskom u poeziji, ne zaboravimo da se radi o filozofskom koje nije prvobitno stuba poezije, već koje je, kako smo rekli, postalo izmenjeno, poetski ovaploćeno, ali kojim ipak dominira filozofska komponenta.

VI

Alen, koji i sam kao filozof prilazi literaturi, veli: „Literatura je pribežiste filozofa. U njoj, on može dati kao istinito ono što je samo mudro.“ Mudrost je tako prihvatimo ove reči, stupanj vrednosti niži od istinitosti.

Ne pronalazeći pravu reč za mudrost, Eliot se vraća na grčki termin *logos*, u uverenju da ljudi već imaju predstave o tome šta ovaj termin obuhvata. Na stranu šta sve može da se podvede pod ovaj termin, Eliot smatra da je mudrost za sve ljude ista. U protivnom, jedan Evropljanin ne bi imao nikakve koristi od čitanja Upanišada i Nikava, s obzirom da filozofija i religija na kojima Upanišade i budističke Nikave počivaju nemaju interesa i nisu jasne čoveku sa Zapada. Za nas je ovde bitno to da Eliot (ne mogavši da definiše mudrost), izričito tvrdi da je verovatno „poetski jezik najposobniji da snopšti mudrost“. Mudro je — čini se — ono što još nije izbrušeno do sistema, a preduslov je za sistematsko mišljenje.

Ako mudrost tretiramo kao prvi basamak sa koga filozofija počinje da se penje svome vrhu, shvatićemo da filozofija ispituje sudbinu svog nastanka kada se bavi poezijom. Ono što pojedini ljudi zovu filozofskim pristupom pesničkim delima nije možda ništa drugo do traženje tog prvog basamaka sa koga se polazi u pravcu suštine i specifikuma postojanja.

Poezija ne prestaje da sluša — zov sa obale, sa basamaka tradicije. Filozofija prati.

VII

Put pesnika je put u dolinu. Kao žižak sveće koji se otima u visinu a sagoreva vlastiti oslonac, tako pesnik prevazilazi nivo postojanja, ali na određen način uništava mogućnosti postojanja. Slično borbi žiška i voska u kojoj plamen satire materiju a živi od tog satiranja, ali ujedno čeka svoj nestanak sa nestankom voska, pesnik savlađuje noć svog postojanja onim delom tog postojanja koje se probudilo, osvetilo i opredelilo za put do smisla, budući istovremeno svesno postojanje.

Sa očiglednim namerama da se uništavanjem oslonca udalje od oslonca, tražeći novi oslonac u novom produbljavanju visine, pesnik i plamen vraćaju se u sudbinu oslonca i u njoj završavaju. Između obala koje očekuju, tako prolaze dve plodne matice.

MORE ME MORU DODAJE

10-74800902 W
kobrin otrov na bramanskom

More me moru dodaje,
U Indiji me čeka glad
I reka, filozofijam usmeravana.
Pevaju ptice na hindu jeziku,
Kobrin otrov na bramanskom. Nirvana.
Neotkrivena zemljo, daj mi svoju sliku,
Zvezdo istočnjačka, — izdržaće fakiri.
Ko peva ispod zemlje, toga ne uzbuđuju
Ni ratovi u Evropi, ni otrovno bilje u Nevadi,
Ni slovenska duša, ni nemiri.
Deca Tagorina i Gandijeve
Isključuju vreme iz života
I lepo žive — od gladi.

10-199529223
sunce, tanjir trešanja, dve vaze

U Japanu me dočeka sunce
U ogrtaču slepog cara.
Jedna gejša. Tanjir trešanja. Srce i telo.
Doktor Rihard Zorge bez kože na licu.
Ovo li je ta zemlja gde se sunce stvara?
Umesto doručka ubistvo iz ljubavi.
Čajžnice, mesečina, svuda belo.
Poráženi u poslednjem ratu. Sočiva. Kamikaze.
Jedna gejša što mi srce neguje
Moli me da joj pišem, da ne zaboravam.
Daje mi cvet, parče kože i dve vaze.
Prati me do granice, ljubi i savetuje:
Ne idi na ostrva, ljubi i savetuje:
Šta znam čije je sve sunce,
Možeš zalutati, možeš sagoreti!

10-1995-29479
u andaluziji rastu crne pomorandže

More me moru dodaje,
U Španiji mrtva republika.
Ima i sunca i devojaka, a noć traje.
Sam se iz peska iskopava Lorika.

U Andaluziji rastu crne pomorandže.
Nad Granadom je nebo uhapšeno.
U Španiji ne sme da se plače.
Sam se iz peska iskopava Lorika.

10-199529991
gavran hrani proroka iliju

Nabrodih se mora, najezdih neba,
Severna ljubavi moja, kako je lep Balkan.
Čim prohodaju — deca se oslanjaju na istoriju.
Reke kao u Sibiru. Vetrovi. Vuče noći.
Manastiri. Gavran hrani proroka iliju.
Oktoih na Cetinju. Kaluderi prave vino i duvan.
Ubiješ gavran-pticu, telo joj sahraniš,
Rimljanima prodaš jedno a sinu zaveštaš drugo krilo.
Na jugu more. Na severu sneg i Vojvoda Momčito.
Kad vreme dosadi, izdahnemo se na dvoje,
Pa se ratuje dok se na decu dode.
Devojke se zaljubljuju u kraputaše čela siva.
Kunemo se u dobro leto i u mrtve svoje,
Pa još i u državu. Ako ustreba — i u hrabre vode.
Po mrtav junak, car ili knez, ispod bela čadora uživa.
Zvezde nam na glave padaju. Zemlja je to od juga do severa.

Kad krv i sunce pomeša — ugrije se,
Mož otac na Balkanu s kurjakom jagnje večera,
A pticu šalje da im vode donese.

Jevrem BRKOVIĆ

JOŽE OLAJ

10-74804915 W

Bože silaziš sa oltara,
gledaš
svoju neizmernu prolaznost,
svoju veliku,
blagoslovenu samoću;
saginješ se
k samome sebi;
u kamenu i prahu
sve prolaznosti su sive.

Sretate se na vrhu noći.
Čutke se gledate u oči.

Sretanje je okrutno:
daješ bljesak božanstva
daješ sivilo zemlje
daješ vatru uverenja
daješ mrtvu materinu ruku,
kad izmenjaš
nisi ni prah ni krv,
nisi ni bog ni čovek,
stojiš sam u žutom bezvetrju,
ponekad dignes lice,
ponekad rameno cvetaku lobanju
i onda si čovek
i onda si prah
i onda si krv
i onda si pepeo,

hoćeš da budeš krv,
hoćeš da budeš čovek.

Prokuneš svoj grob.
Utom se razdani.

10-199540487
ko

priberimo se
pobegnimo ili umrimo
usnimo bar
Sfinga stoji
pred gradom stoji

zadala je devet zagonetki
zadala devet puta devet zagonetki
naši smo Edipa
umreće Sfinga

a ona je zadala
zadala
devet puta

devet puta
devet novih pitanja
pitanja

našli smo nove Edipe
iz polja ih rodili
iz zemlje iskopali
iz rudače izlegli
i razvezali su devet puta devet puta
devet čvorova

ali Sfinga
pred gradom stoji
stoji
i zasipa nas
zasipa
uvek novim
novim i težim
ko li će ih ko li
rešiti
žene već ni radati ne mare
dečaci se odriču detinjstva
i pljuju u pristaništima
lade koje dolaze
starcu u kafani
sede uz šah
ili pak nepredviđeno umiru
seljaci proklinju
jalova polja
i beže
u šumno zavetnje fabrike
razgaljenih grudi
devojke se rese
u dvorani sa sedam ogledala
čekaju
da čuju
Sfinginu pesmu
ostali spavaju
ili se pak po uglovima
prodaju za šuplje pare
ko?
ko će odoleti
Sfinginim kušnjama

priberimo se
još je vreme
da pobegnemo
ili umrimo pak

na nadgrobnoj ploči
Sfinga će da nam nacрта
najnoviju zagonetku

O R F E J

10-199540793
iz ciklusa »trenutak
otkrovenja«

Dolaziš izdaleka
i donosiš u srcu
otegnut glas kao brašnicu.

Video si kako umiru vode
i slušao sulude dozive pastira
što su napasali mrtva govoda.
Stao si na putu
kad je u kosom novembarskom suncu
odjekivalo od brežuljaka
muklim večernjim glasom.

Stajao si dugo.
Godine su tekle
i umirale.
Leto je sanjalo smrt
a jesen izrodila
šuplje vrtove.

Doneo si sa sobom
svu otužnost svoje zemlje.
U sumraku večernje molitve,
u očekivanju
da se otkrije i tvoj put,
čekaš još uvek.

Čekaš, gle,
andeo razrešenja dolazi,
dolazi, veruješ,
donosi ti pismo
u kome ćeš pročitati
svoj put.
Ti čekaš ipak
a andela nema
i moraćeš ponovo
— kamen po kamen —
listati knjigu zemlje
i napisati sam
svoj put.

Našto sedam okrutnih puteva,
sedmi je najokrutniji,
sedmi je kamen
koji ništa ne daje.

Sa slovenščog G. J.